МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

“Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

М А Т Е Р І А Л И

VII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»

(Одеса, 23-24 травня 2024 року)

Одеса -2024

УДК: 1:403:316.6 (08)

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 23-24 травня 2024 р.) 181 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Орленко Ірина Миколаївна - доктор філософії, завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія безперервної освіти» Одеської обласної ради.

Збірник матеріалів VII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; аналізують Голодомор-Геноцид-Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; показують трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; розкривають сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; розглядають філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства та філософію синергетики. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 27 червня 2024 р.)

3. Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання та ситуації: / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк . – практ. – К. : Знання-Прес, 2006. – С. 210-234

Консицька Анастасія, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 081 «Право».
Науковий керівник: **Нівня Ганна Олександрівна**, кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ПАРАДОКС В ЛОГІЦІ ТА МАТЕМАТИЦІ

Парадокс являє собою феномен, який тою чи іншою мірою потрапляє у фокус уваги різних наук. Його досліджують логіка, математика, лінгвістика, психологія, тощо. Найбільш вражаючим є наявність парадоксів у точних науках, зокрема в логіці та математиці. Це може здатися дивним, оскільки ці науки ніби-то за самою своєю суттю не припускають жодних протиріч. Однак, саме у цих областях іноді з'являються парадокси, що, своєю чергою, також є парадоксальним явищем. Нижче ми розглянемо проблему парадоксу з точки зору логіки як науки про закони правильного мислення та математики як науки про відношення між уявними, ідеальними об’єктами.

З позиції логіки, парадокс - це ситуація, коли мають місце два протилежних твердження,що мають переконливі аргументи. Наприклад, Сократівське "Я знаю, що нічого не знаю". Варіантом парадоксу є антиномія, тобто міркування, яке доводить еквівалентність двох взаємовиключних тверджень [2, с. 32].

Логічні парадокси привертають увагу дослідників через абстрактний характер логіки. Ця наука не базується на експериментах чи фактах, а заснована на аналізі реального мислення. Результати цього аналізу нерідко мають синтетичний та нерозчленований характер. Можна сказати, що парадокс - це судження, яке суперечить нашим уявленням про світ, формально-логічним законам чи повсякденному розумовому мисленню. Ці судження спочатку можуть здаватися помилковими, оскільки руйнують уявлення про встановлений порядок речей. Іншими словами, логічний парадокс - це твердження, яке на перший погляд може здатися неправдоподібним, але насправді містить у собі істину. [3, с.79-80]. Отже, логічний парадокс завжди пов’язаний з певним протиріччям.

Перші відомі парадокси були описані в Стародавній Греції. Найвідомішим з них є так званий «парадокс брехуна», сформульований грецьким філософом Евбулідом з Мілета у IV столітті до н.е. Втім, є відомості про існування даного парадокса ще за часів Епіменіда, який жив у VI столітті до н.е. на острові Крит. В письмових же джерелах він з'являється лише на початку XV століття.

Формулювання парадокса "Брехун" таке: "Якщо той, хто бреше, каже, що він бреше, то він одночасно каже правду та бреше, що призводить до неможливого" [1, с. 43]. Примітно, що незважаючи на свою довгу історію, парадокс брехуна і до сьогодні залишається зразком нерозв'язного логічного протиріччя.

Парадокси можна розділити на два типи: перший - коли існує точний розв'язок, але він неочевидний і формулювання завдання призводить до помилкового розуміння умов. Серед таких парадоксів можна виділити парадокс закону великих чисел Бернуллі, парадокс днів народження, тощо [1, с. 43]. Тобто парадоксальність в даному випадку є, скоріше, хибною, вона зникає, якщо відкинути інтуїтивні уявлення і звернутися до строгих підрахунків.

Другий тип парадоксів грунтується на неоднозначній інтерпретації аксіоматики теорії ймовірності, її невизначеності, саме парадокси цього типу називають справжніми. До них належить, зокрема, парадокс Бертрана [1, с.43].

Існує інша підстава класифікації парадоксів, запропонована Ф. Рамсейєм. Дослідник поділив парадокси на синтаксичні та семантичні. Синтаксичні парадокси містять поняття, що відносяться до логіки або математики, тоді як семантичні парадокси стосуються лінгвістики або теорії пізнання. Хоча спочатку цей поділ досить широко використовувався, з часом з'ясувалося, що він нечіткий і ґрунтується, головним чином, на конкретних прикладах, а не на глибокому теоретичному аналізі [2, с.32].

Тепер детальніше розглянемо парадокси в математиці. Основні представники теорії парадоксів, такі як Георг Кантор, Дітрих Браєс, Бертран Рассел та Дж. Дж. Беррі, зробили значний внесок у розвиток цієї галузі. Так, Кантор, як творець теорії множин, ввів поняття "згортання" для створення абстрактних уявних об'єктів. Це дозволяє піднятися на вищий рівень пізнання і проникнути у світ абстрактних понять. Парадокс Браєса вказує на те, що збільшення пропускної здатності мережі при виборі суб'єктами свого маршруту може знизити загальну продуктивність. Це пояснюється тим, що оптимальна рівновага для таких систем не завжди є оптимальною за Парето [4, с. 103]

Парадокс Беррі пов'язаний з самореференцією і формулюється у фразі: «найменше натуральне число, означення якого неможливо вкласти в задане число слів» [4, с. 104]. Даний парадокс став предметом не тільки математичних досліджень, а й філософської рефлексії.

Одним з найвідоміших парадоксів в теорії множин є Антиномія Рассела. Вона полягає в спробі визначити множину всіх множин, які не містять себе в якості елемента. Цей парадокс призводить до протиріччя через самореференцію і вимагає уведення аксіоми самовиключення для його подолання. Протиріччя у антиномії Рассела виникає з використання поняття множини всіх множин та невідповідності законам класичної логіки [4, с.104]

Резюмуючи зазначимо, що парадокси в логіці та математиці, з одного боку, вказують на слабкі місця наукової теорії, з іншого боку, вони можуть виявитися корисними, спонукаючи до формування нових шляхів наукового пізнання. Отже,

парадокс є невід'ємною складовою наукового пізнання, його наявність є сигналом про необхідність пошуку нових шляхів розв'язання проблеми, нових підходів та методів або більш детального з'ясування передумов та аспектів досліджуваного явища.

Список використаної літератури:

1. Бабак О. М. Історія парадоксів. *Наумовські читання*: 2019 рік: матер. XVI студентської наук. конф. 22-23 листоп. 2018 р. Харків: ХНПУ, 2019. с. 42-45.

2. Більчук О. С. Логічні парадокси та їх роль у пізнанні. *Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті*: 2022 рік: матер. XXVI Міжнар. молод. форуму. 19–21 квіт 2022 р. Харків : ХНУРЕ, 2022. С. 32–33.

3. Зленко Н.М., Тимошенко О. В. Роль парадоксів в розвитку науки. *Наукові підсумки 2018 року*: 2018 рік: матер. XXV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 17 груд. 2018 р. Вінниця, 2018. С. 78-83.

4. Марцін І., Бабій В. Парадокси в математиці. *Наука. Освіта. Молодь.* 2017. Частина 2. С. 103-105.

Пустовойт Дар'я, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,1-го року навчання, спеціальність 013 «Початкова освіта. Логопедія»
Науковий керівник**: Петінова Оксана Борисівна**, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», м. Одеса, Україна.

«ГРАД БОЖИЙ» - ЯК МОДЕЛЬ ІДЕАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ТВОРЧОСТІ АВГУСТИНА

Августин Блаженний − одна з найяскравіших філософських постатей, що залишила помітний слід у культурному та духовному житті людства. Його філософсько-релігійна творчість становить відчутний вплив на сучасність, зокрема, на розвиток філософії, теології, історії, моралі тощо. Августину присвячена чимала кількість науково-дослідницької літератури.

Аврелій Августин (354–430 рр.) – один з видатних ідеологів християнської церкви та західної патристики. До прийняття християнства (в 387 р.) він був спочатку близький до руху маніхеїв, потім захоплювався скептицизмом, філософією Платона і неоплатоніків, творами Цицерона. Ставши християнином, він взяв участь у цькуванні "єретиків" [4, с. 55]. З 395 р. і до кінця життя він був – єпископ Гіппону (Північна Африка). Розробив основні положення християнської філософії. Його політичні та правові погляди викладені у працях "Про град Божий", "Про вільну волю" та інших творів.

TRANSFORMATION OF THE VALUE SYSTEM IN THE CONDITIONS OF VIRTUALIZATION OF SOCIETY
Семенов Ігор Сергійович **121**
ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ
Стовпець Олександр Васильович, Додусенко Андрій Вікторович **123**
ФІЛОСОФСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПОПУЛІЗМУ
СЕКЦІЯ 5. ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА
Аксьонова Віра Ігорівна **127**
ГНОСЕОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
Бушулян І. О., Петінова Оксана Борисівна **130**
СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА» ТА «МІФ ПРО СІЗІФА»)
Дилян Анна Віталіївна, Врайт Галина Яківна **137**
ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
Кадієвська Ірина Аркадіївна **140**
ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ
Консицька Анастасія, Нівня Ганна Олександрівна **142**
ПАРАДОКС В ЛОГІЦІ ТА МАТЕМАТИЦІ
Пустовойт Дар'я, Петінова Оксана Борисівна **144**
«ГРАД БОЖИЙ» - ЯК МОДЕЛЬ ІДЕАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ТВОРЧОСТІ АВГУСТИНА
Русалова Олександра, Петінова Оксана Борисівна **148**
РОЗДУМИ Р.ДЕКАРТА ПРО СПЕЦИФІКУ ПІЗНАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З «РОЗДУМИ ПРО МЕТОД»)
Топор Надія, Петінова Оксана Борисівна **152**
ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З ТВОРУ "СПОВІДЬ" АВРЕЛІЯ АВГУСТИНА)
Чумак Єгор Олександрович, Поплавська Тетяна Миколаївна **159**
ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА АСКЕЗА І ДОВІЛЬНА ДІЯ (САМОТВОРІННЯ)
Шабатура Євгенія Андріївна, Врайт Галина Яківна **161**
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ
СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ СИНЕРГЕТИКИ